

ОСОБЛИВОСТІ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ПРИ УПРАВЛІННІ МАЛИМ І СЕРЕДНІМ БІЗНЕСОМ

*Бірченко Н.О., к.е.н., доцент
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

В умовах сучасної економіки малому і середньому бізнесу, щоб залишатися конкурентоспроможними, необхідно впроваджувати в свою діяльність комбінацію методів з управління ризиками.

Метою даного дослідження є аналіз поточного стану комплексу методів, що використовуються в управлінні ризиками при веденні малого і середнього бізнесу.

Ризик-орієнтований підхід слід тлумачити як спосіб дослідження економічних процесів, що спрямований на ідентифікацію причин зміни економічного стану підприємства та міри їх впливу на ефективність його діяльності [1]. Управління ризиками за допомогою різних економічних інструментів дозволить домогтися зниження ризиків з подальшим їх запобіганням та зменшенням негативних наслідків.

Розглянемо послідовно кроки з управління ризиком на підприємстві. В першу чергу необхідно визначити рівень ризику, на який здатне зважитися підприємство для досягнення поставленого результату. Підприємницькі ризики зазвичай поділяють на критичні, високі, допустимі і низькі. Як правило, в зоні низьких ризиків підприємству слід очікувати недовиконання планів і як наслідок недоотримання запланованого прибутку. Допустима зона ризиків характеризується зменшенням прибутку до нуля або підприємство може зазнати збитків. Можлива втрата всіх інвестованих коштів в бізнес-процес настає при знаходженні підприємства у високій зоні ризиків. Що стосується критичного стану зони ризику, тут підприємство ризикує власним капіталом, а також стає близьким до стану банкрутства.

Підприємство визначає той рівень ризику, який комфортний для виконання поставлених завдань, а також для досягнення певного рівня прибутку. Необхідно відзначити, що в бізнесі уникнути ризиків не можна, але відмовитися від ризику, що не піддається достовірній оцінці в конкретній операції цілком

розумно і можна. Такий метод управління ризиком називається відмова від ризиків.

Одним з методів мінімізації можливих втрат є заходи щодо запобігання збиткам як основа впровадження ризик-орієнтованого підходу в широкому сенсі. Суть полягає в ретельній підготовці угоди з відповідними способами зменшення ризиків. Прикладами методів щодо запобігання збиткам можуть бути наступні: ретельна перевірка партнерів і контрагентів по бізнесу, дотримання комерційної таємниці та безпеки, високий рівень відбору персоналу, індивідуальний підхід до складання договорів, вибору валюти угоди. Застосувавши методи щодо усунення економічних ризиків, можна уникнути непередбачених витрат, і як наслідок збільшити ефективно виконання поставлених цілей.

Можливість повного або часткового самострахування угоди служить наступним кроком у вирішенні проблеми управління ризиками. Самострахування характеризується як прийняття ризиків на себе, яке передбачає покриття можливих втрат за рахунок резервного фонду або поточних грошових доходів. Самострахування дозволяє підприємству перейти межу від низького ризику до вищого ризику для максимізації прибутку за допомогою накопичених резервів. Чим більше підприємство йде на ризик, тим більший резерв необхідний для того, щоб залишатися конкурентоспроможним ланкою з високими доходами.

Мінусом самострахування є його обмеженість у використанні, оскільки резервні кошти вилучаються з основного бізнесу. Незважаючи на недоліки, самострахування застосовується всіма підприємствами, так як під час ведення бізнес-процесів можуть виникнути непрораховані, неспрогнозовані, невиявлені і випадкові ризики.

Якщо відмова від ризиків небажана, а самострахування і запобігання збитків знижують ризики в незначній мірі або не дають максимального захисту в умовах сучасного бізнесу, то слід застосувати комплекс методів, які пов'язані з об'єднанням і розподілом ризиків. Розподіл ризику характеризується його поділом між декількома господарюючими суб'єктами. Прикладами розподілу ризику можуть бути контрактний поділ ризику, факторинг, страхування, поручительство. Об'єднання ризику характеризується одночасним проведенням декількох

ризикованих угод, які не пов'язані між собою. Прикладами об'єднання ризиків можуть бути різні угоди про взаємодопомогу партнерів, діяльність венчурних фондів, банків, а також страхових компаній. Розглянемо найпоширеніші методи, які пов'язані з об'єднанням і розподілом ризиків.

Традиційним і поширеним методом розподілу ризику вважається страхування. Даний метод характеризується переміщенням деяких очікуваних ризиків на партнера, в особі якого виступає страхова компанія. Таким чином, підприємство несе відповідальність тільки за незастраховані ризики, а по застрахованим відповідає страхова компанія. Виплата підприємством страхових внесків частково знижує прибутковість, але одночасно знижується рівень ризиків, які припадають на частку підприємства.

Якщо підприємство не може використовувати даний метод управління ризиками, то підприємству рекомендується використовувати метод контрактного поділу ризиків.

Контрактний метод поділу ризику є безоплатною формою передачі ризику, суть якого полягає в тому, що підприємство розділяє ризики між контрагентами і собою за допомогою контракту і в момент підготовки угоди. Даний метод управління ризиком підвищує конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Оплатною формою передачі ризику може послужити договір факторингу, договір поручительства, а також його різновид – банківська гарантія. Солідарну відповідальність за ризиками поручитель несе разом з підприємством в тому випадку, якщо дає гарантію або поручительство за підприємство і обіцяє частково або повністю виконати зобов'язання. Факторингом називається продаж своїх платіжних вимог підприємством контрагенту комерційному банку по угоді. Для підприємства даний метод управління є досить дорогим, але дозволяє отримані грошові кошти від банку направляти в обіг для безперервного виробництва.

Ще одним методом управління ризиком є диверсифікація ризику. Для визначення доцільності даного методу, необхідно розкрити його суть. Для формування комплексу угод раціонально вибирати інвестиційні об'єкти з прямо протилежними умовами прибутковості, а, отже, робити акцент на негативно корельовані результати. При настанні ризикової події і появі збитків по одній

угоді, відповідно зростають очікування сприятливого результату по іншій угоді, більш прибутковою. Іншими словами, невідповідні певні умови для першої угоди послужать стабільній та успішній основі для реалізації другої угоди. Управління ризиком, застосовуючи метод диверсифікації ризиком, буде виконуватися тоді, коли інвестиції є абсолютно незалежними. Важливо відзначити, що при невдалій зміні кон'юнктури, при порушенні даного балансу, підприємству загрожують фінансові втрати з усіх боків. Таким чином, запорукою стабільного і успішного бізнесу служить грамотно здійснена диверсифікація ризику.

При управлінні ризиками підприємство використовує комбінацію методів, накопичені знання, оцінку сторонніх експертів, досвід своїх менеджерів, що говорить про зацікавленість підприємства в розробці власної політики по боротьбі, оптимізації і поліпшенні підходів в управлінні ризиками.

Отже, систематичний підхід до вирішення проблеми управління ризиками в малому і середньому бізнесі веде до їх максимального зниження, підвищує сприятливі наслідки запланованих угод, а, отже, збільшує прибутковість і конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Література.

1. Данілова Е.І. Методологія ризик-орієнтованого підходу до управління економічною безпекою підприємства. *Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics»*. №12 (2018). С. 61-68. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/07/Danilova-E.-I.pdf>.

РЕВІЗІЙ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ: ШТРАФИ ПО НОВОМУ

*Прихожа А.К., студентка,
Пилипенко К.А., д.е.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія*

Здійснення розрахунків між суб'єктами господарювання або на одному підприємстві потребує постійного і безперервного контролю. Контроль та ревізія грошового обігу і ефективності використання коштів відіграють основну роль у системі фінансово-господарського контролю. Це можна пояснити тим,